

Christi cruento in cruce suo loco egimus in ultima parte Tractatus de Incarnatione; propter intimum tamen rerum nexum vitari non potest, quin aliqua hic iterum repetantur, quantum necesse erit ad intellectum ipsius sacrificii eucharistici. Quae igitur circa utrumque hoc caput potius indicata quam demonstrata videbuntur, eorum amplior explicatio in illo altero tractatu de Incarnatione quaerenda erit.

CAPUT I.

DE SACRIFICIO IN GENERE ET DE SACRIFICIIS VETERIS TESTAMENTI.

THESIS I.

De agnoscendo supremo Dei dominio per cultum etiam externum.

« Agnitio Dei tamquam supremi principii et ultimi finis, proinde que agnitio absolutae dependentiae rerum omnium a Deo supremo Domino, pro quovis statu generis humani, et agnitio culpae cum obligatione ad satisfactionem pro statu lapsa ita sunt debiti actus interni, ut simul eorum manifestatio externa in humana natura fundetur, non secus ac cultus externus generatim cum cultu interno lege naturae cohaeret. »

Hanc propositionem solum enuntiamus tamquam προλογου- μ.α pro sequenti tractatione et postulatum, quod in theologia possumus supponere velut per se evidens. Obligatio cultus interni continetur in ipsa essentiali relatione creaturae rationalis ad Deum. Nititur totus cultus divinus tamquam fundamento in religiosa intellectus agnitione et voluntatis submissione erga Deum, infinitam maiestatem, supremum principium et ultimum finem; cum his immediate necitur agnitio, a Deo esse, quidquid sumus et habemus, et ab eius liberalitate expectanda esse, quibus indigemus. Hoc totum uno verbo potest dici agnitio absolutae dependentiae rerum omnium et nominatim ipsius hominis a Deo essentiali et supremo Domino, in qua dependentia

PARS II.

DE SACRIFICIO, SPECIATIM DE SACRIFICIO EUCHARISTIAE

CAPUT I.

DE SACRIFICIO IN GENERE ET DE SACRIFICIIS VETERIS TESTAMENTI.

THESIS I.

De agnoscendo supremo Dei dominio per cultum etiam externum.

« Agnitio Dei tamquam supremi principii et ultimi finis, proinde que agnitio absolutae dependentiae rerum omnium a Deo supremo Domino, pro quovis statu generis humani, et agnitio culpae cum obligatione ad satisfactionem pro statu lapsa ita sunt debiti actus interni, ut simul eorum manifestatio externa in humana natura fundetur, non secus ac cultus externus generatim cum cultu interno lege naturae cohaeret. »

Hanc propositionem solum enuntiamus tamquam προλογου- μ.α pro sequenti tractatione et postulatum, quod in theologia possumus supponere velut per se evidens. Obligatio cultus interni continetur in ipsa essentiali relatione creaturae rationalis ad Deum. Nititur totus cultus divinus tamquam fundamento in religiosa intellectus agnitione et voluntatis submissione erga Deum, infinitam maiestatem, supremum principium et ultimum finem; cum his immediate necitur agnitio, a Deo esse, quidquid sumus et habemus, et ab eius liberalitate expectanda esse, quibus indigemus. Hoc totum uno verbo potest dici agnitio absolutae dependentiae rerum omnium et nominatim ipsius hominis a Deo essentiali et supremo Domino, in qua dependentia

includitur officium et moralis necessitas *adorationis, gratiarum actionis, petitionis*. Pro hypothesis status lapsi cum eadem radice nequitur necessitas *expiationis et satisfactionis* ad Deum offensum placandum. In iisdem quatuor velut generalibus principiis reliqua omnia ad cultum religionis pertinentia includuntur: noverim te tum in tua excellentia tum in tuis benefactis, noverim me in mea dependentia et indigentia tum ex ipsa natura tum ex meis malefactis.

Hic vero essentialis ordo non solum obtinet quoad singulos homines; sed ipsius societatis humanae, quatenus societas est et una quaedam persona moralis, eadem intelligitur relatio absolutae dependentiae ad supremam maiestatem et supremum Dominum; non minus ergo *cultus publicus* totius societatis quam *privatus* singulorum lege naturae postulatur.

Porro manifestatio cultus interni per respondententes actus externos iam pro singulis hominibus fundatur in ipsa natura humana composita, non solum eo quod hominis actus interni maxime quoad obiecta a sensibus remota sine ullis manifestationibus externis constantes esse non possunt, et quod magnarum rerum intellectus et affectus natura duce prodeunt in actus externos; sed maxime eo, quod non solum anima sed homo totus Deum habet supremum principium ac finem, et a Deo totus essentialiter pendet. Unde homo se secundum totam naturam Deo subiiciat necesse est, et cultus Dei ac Domini in hac essentiali relatione fundatus debetur a tota humana natura, non solum ab anima hominis sed ab homine. Adeoque sicut natura humana sensibilis est sed informata ab anima spiritali dante perfectionem humanam, ita etiam cultus sensibilis et externus exigitur velut animatus cultu interno, qui tamquam forma dat perfectionem cultus. Si ulterius homo spectatur in suis relationibus ad societatem, ad quam naturaliter factus est, obligatio cultus externi ex alio multiplici capite oriri intelligitur. Ipsi autem societatis cultus publicus ex ipsa sua natura necessario externus est.

Quare cum agnitione absolutae dependentiae a Deo supremo principio et fine, quae est fundamentum totius cul-

tus divini, sine dubio cohaeret ex ipsa naturae lege eiusdem agnitionis manifestatio in cultu externo praesertim in cultu publico secundum indicatas rationes *adorationis, gratiarum actionis, petitionis*, et pro statu naturae lapsae in cultu externo manifestante *indigentiam expiationis*.

THESIS II.

De peculiari ratione intestina actuum cultus religiosi, quibus sacrificia constant.

« Sensus internus religionis quos diximus, cultu externo exhibendi »
« molus sollemnis et peculiaris, legi naturae congruus, apud omnes gentes quovis tempore in publicum usum deductus, in religione revelata »
« divinitus sancitus in eo est, quod homo humanaeque societas rem aliquam substantialem sibi substituat eamque velut sui vice totam Deo »
« offerat reali destructione vel equivalente exinanitione in hunc finem »
« rite instituta, ut in ea et per eam agnitione *supremi domini* Dei in res »
« omnes ut sint vel non sint, *absoluta dependentia*, et *reatus* hominis lapsi »
« cum *indigentia expiationis* exprimat et aspectabilis reddatur. »

I. Ut peculiarium actuum cultus externi, de quibus nunc agimus, aliquam intelligentiam praeformemus, considerabimus primum sistendo in ipsis dumtaxat rerum naturis et in lege mere naturali illorum actuum aptitudinem ad exprimendum religiosum cultum internum, institutionem deinde et in iis exercendis ministerium, quatenus utrumque requiratur, ut reipsa sint cultus interni legitimae expressiones.

1°. Ipso lumine rationis evidens est, res hominum dominio commissas praesertim illas, in quibus vel est vita animalis vel quae sunt ad vitae humanae sustentationem, per se aptas esse ad ipsam vitam hominis repraesentandam. Possunt ergo illae res honeste et religiose assumi vel repraesentantes vitam hominis, et ita symbolica actione coram Deo vel realiter vel aequivalenter destrui ad exprimendum sensum religiosum absolutae dependentiae a Deo suprema maiestate ac supremo Domino, simulque ad exprimendum sensum et agnitionem reatus peccati, cui mors debetur.